

Основное влияние на результативность профессиональной деятельности врача общей практики семейной медицины оказывает его адаптация к лечебной деятельности.

Проведенное нами комплексное обследования интернов — семейных врачей и врачей общей практики семейной медицины, имеющих стаж работы до 10 лет, показало широкую распространенность дезадаптивных реакций, структура которых была представлена пятью типами: астеническим (33,6%), гиперестезическим (21,2%), апатическим (15,8%), депрессивным (17,5%) и психосоматическим (11,9%).

В ходе работы нами разработана и апробирована комплексная система психопрофилактической и поддержки врача общей практики — семейного врача, которая включает в себя программы психологических и психосоциальных тренингов, а также систему психологического консультирования медицинских работников. Эта система включает в себя следующие тренинговые программы: *тренинг предупреждения развития стресс-реакции*, направленный на раскрытие патогенетической сути конфликта, определяющего запуск невротической реакции; активацию позитивных особенностей личности; коррекцию эмоциональных реакций; переработку стереотипа поведения, нормализацию системы эмоционально-волевого реагирования; изменение системы отношений. *Коммуникативный тренинг* направлен на регенерацию личностной активности и коррекцию неадекватных личностных отношений; на способность более точно понимать, принимать и вербализировать свои чувства; закрепление новых форм поведения и реагирования, которые будут способствовать адекватной адаптации и функционированию, обучение способности выходить из конфликтных ситуаций путем поиска активных форм адаптивного поведения. *Когнитивный тренинг* направлен на повышение способности адекватно реагировать на проблемные ситуации и принимать конструктивные решения; на формирование адекватного самосознания, раскрытие и переработку внутреннего психологического конфликта; осознание связи между негативными эмоциями и появлением дезадаптивных состояний, особенностей своего поведения и эмоционального реагирования в различных ситуациях, степень их адекватности и конструктивности; адекватность и реалистичность собственных потребностей, стремлений, мотивов, личностных установок; особенности формирования своей системы отношений.

Очень важным моментом психопрофилактической работы, по нашему мнению, является внедрение в учебный процесс в медицинских вузах дополнительных учебных курсов по основам конфликтологии, основам психоанализа, менеджмента в медицине.

Результаты катанестического наблюдения свидетельствуют о высокой эффективности предложенной системы психопрофилактической поддержки. При ее проведении достоверно реже наблюдались реакции дезадаптации у врачей, работающих по принципам семейной медицины.

УДК 616.89

К. А. Власова

Український НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології
МОЗ України (м. Київ)

АКЦЕНТУАЦІЯ ХАРАКТЕРУ ЯК ПРЕМОРБІДНЕ ТЛО ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОЄДНАНОЇ ІГРОВОЇ ТА АЛКОГОЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

У рамках НДР «Розробити систему лікувально-профілактичних заходів щодо надання спеціалізованої медичної допомоги особам із хімічною та нехімічною адикціями (на моделі алкогольної та ігрової залежностей)» нами було вивчено особистісні риси, які беруть участь у формуванні залежностей та подальшому розвитку стану дезадаптації в осіб, що мають патологічний потяг до азартних ігор та алкоголю.

У 2011—2012 рр. проведено психодіагностичне дослідження 105 осіб з патологічним потягом до азартних ігор та залежністю від алкоголю. Серед обстежених переважали провідні риси акцентуації характеру у вигляді демонстративності (16%), збудливості (14%), гіпертимності (17%), циклотимності (15%). Меншою мірою були виявлені такі акцентуації особистості: застрягання (13%), тривожно-боязливості (14%) та педантичності (13%).

Отримані результати дослідження обстежених були узагальнені за методикою К. Леонгарда — Г. Шмішека, було враховано також і анамнез життя, що дало можливість зробити висновок, що досліджувані із високою вірогідністю акцентуації за демонстративним типом характеризувалися схильністю до прикрашання своєї персони, авантюризму, артистизму, позерству, демонстрування емоційної лабільності. У 38,0% досліджуваних встановлено схильність до конфліктності. У 59,0% виявлено егоцентризм із неадекватною самооцінкою власних дій.

Обстежені з діагностованою акцентуацією за збудливим типом, характеризувалися слабкістю емоційного контролю. Такі досліджені проявляли підвищену імпульсивність (16,7%), схильність до конфліктів (28,4%), низьку мотивацію до праці (28,6%), слабкість ставлення до власних зобов'язань (22,9%).

Обстежені із акцентуацією за гіпертимним типом в цілому характеризувалися як такі, що мали недолік «почуття дистанції» у відносинах з іншими людьми (33,0%), непередбачуваними вибухами гніву та підвищеною роздратованістю (34,1%).

Обстежені із емотивним типом акцентуації характеризувалися зниженою здатністю до вираження мовними або мовленнєвими засобами відчуттів, настроїв, переживань (32,0%), внутрішнім страхом щодо дій оточуючих (33,5%).

Таким чином, нами було виявлено, що основними особистісними рисами, які беруть участь у формуванні залежностей та подальшому розвитку стану дезадаптації, є акцентуації характеру за демонстративним, збудливим, гіпертимним та циклотимним типом, що у майбутньому можуть стати несприятливим тлом для розвитку поєднаної ігрової та алкогольної залежностей.

УДК 616.89

Ю. А. Войтенко

Український НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології
МОЗ України (м. Київ)

ЗВ'ЯЗОК МІЖ ПАТОЛОГІЧНИМ ГЕМБЛІНГОМ ТА СУПУТНИМИ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Проблема азартних ігор є складною і часто поєднується з іншими психічними розладами. Патологічний гемблінг має широкий спектр негативного впливу як на саму особистість, так на сім'ю чи суспільство. Негативні наслідки включають в себе фінансові проблеми, подружні конфлікти, злочинну поведінку, елементи насильства в сім'ї, а також важкі емоційні та психічні проблеми зі здоров'ям. Особи, залежні від психоактивних речовин, мають підвищений ризик до ігрової залежності. Про це свідчать переконливі дані репрезентативних епідеміологічних досліджень, проведених за кордоном, зокрема, що патологічний гемблінг в 4 рази частіше спостерігається серед осіб з алкогольною залежністю, ніж у осіб без неї (Gerstein; Kessler; Petry; Welte). Проте в нашій країні такі дослідження не проводилися.

Метою даного дослідження було визначення поширеності супутніх психічних розладів серед осіб з ігровою залежністю. У вибірці були включені пацієнти з ігровою залежністю ($n = 30$), серед яких 27 чоловіків, та 3 жінки, віком $21,9 \pm 4,7$ р. Дослідження проводилося у першому півріччі 2012 року на базі Українського НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України.

Результати показали, що 63,3% ($n = 19$) учасників протягом свого життя страждали на супутні психічні розлади. Найбільш поширеним серед коморбідних розладів є афективні порушення, розлади адаптації та розлади, викликані вживанням психоактивних речовин. Патологічні гравці, у яких були супутні психічні розлади, мали значно серйознішу психопатологічну картину, нижчий рівень соціального функціонування та гірше піддавалися лікувальним заходам, у порівнянні з пацієнтами без супутніх порушень. Майже половину коморбідної патології складають розлади, пов'язані зі вживанням психоактивних речовин, серед них зловживання алкоголю — 30,0% ($n = 9$). Крім того, алкогольна залежність ускладнює перебіг ігрової аддикції.

Результати даного дослідження наводять на думку про подібність хімічної та нехімічної аддикції і, можливо, вказують на їхню єдину етіологічну природу чи навіть на генетичний фактор схильності до девіантного типу поведінки. Таким чином, дане дослідження здатне зробити вагомий крок у розуміння поняття залежності, а також відкрити нові можливості профілактики та лікування ігроманії з урахуванням супутніх психічних розладів.

УДК: 616.831-001.34: 615.015.6

Волюшина Д. Н.*/**, Линский И. В.*

ГУ «Институт неврологии, психиатрии и наркологии
НАМН Украины» (г. Харьков)*, КЗОЗ «Харьковская областная
клиническая психиатрическая больница № 3» (г. Харьков)**

ИЗУЧЕНИЕ СТЕПЕНИ УВЛЕЧЕННОСТИ ЧТЕНИЕМ У ПАЦИЕНТОВ С ПСИХОПАТОЛОГИЧЕСКИМИ ПОСЛЕДСТВИЯМИ ЧЕРЕПНО-МОЗГОВОЙ ТРАВМЫ

Цель исследования: изучить частоту встречаемости различных степеней аддикции к чтению у пациентов с психопатологическими последствиями перенесенной черепно-мозговой